

STUDENTERMATRIKLEN

Af

Harald Westergaard.

For en Del Aar siden blev der ved Københavns Universitet indført en nyttig Foranstaltning. Man begyndte Udgivelsen af en aarlig Studentermatrikel, en Fortegnelse over Studenterne ved de enkelte Fakulteter. De fleste vil maaske finde, at denne lille Bog er en tør Læsning; den kan vel næppe heller paaregne saa mange Læsere som Statskalenderen eller den blaa Bog, men den giver i hvert Fald mange værdifulde Oplysninger, og alt som Aarene gaar, vil man kunne drage større og større Nytte af den.

Det har saaledes sin store Interesse at se, hvorledes Tilgangen til de enkelte Fakulteter former sig fra Aar til Aar. Og en fuldt saa stor Interesse knytter der sig til Afgangen. Det er et overordentlig vigtigt Spørgsmaal at faa at vide, hvor mange Studenter der falder fra undervejs uden at naa frem til den afsluttende Eksamen. Dette kan ske ved at følge de enkelte Aargange af Studenter fra Aar til Aar, under Jevnførelse med Eksamenslisterne, idet man undersøger, hvor mange der efterhaanden gaar bort. Det er dette

sidste Spørgsmaal, der er Genstand for denne lille Afhandling.

En stor Hindring ved en Undersøgelse af denne Art er det ganske vist, at man ikke kan komme længere tilbage end til 1913. Mange af Studenterne fra dette Aar, navnlig Medicinere, kunde ved Affattelsen af den sidste Matrikel (for 1919) endnu ikke være naaet helt igennem Studierne; selv om Studieplanen gaar ud paa Afslutning af Studierne i kortere Tid end 6 Aar, vil der dog meget let opstaa Hindringer derfor. Først om nogle Aar vil man kunne faa tilstrækkelig fyldigt Svar paa Spørgsmaalet om Afgangen.

Det er iøvrigt ikke let at sikre sig helt nøjagtige Resultater. Allerede de hyppige Navneforandringer griber forstyrrende ind. Hertil kommer, at det ikke altid er lykkedes ved Matriklens Udarbejdelse at faa alle de Studerende med. Et Navn kan mangle et Aar og dukke op igen i det næste. Men ved Hjælp af de forskellige Eksaminer, der afholdes, inden den afsluttende Embedseksamen kommer, synes det dog i de fleste Tilfælde muligt at faa Hullerne stoppede, saa at man kan faa et nogenlunde tydeligt Billede af Afgangen fra Aar til Aar.

Jeg har søgt at følge Aargangene 1913—15 for det teologiske, det rets- og statsvidenskabelige og det medicinske Fakultets Vedkommende. Alt i alt drejer det sig om henimod 1 000 unge Mennesker, som i disse tre Aar, i Begyndelsen af deres første Studenteraar, har indtegnet sig i de nævnte Fakulteter. Af disse forsvandt en Syvendedel (14 %) i det første Aar. I de følgende Aar gik der i Gennemsnit aarlig c. 6 % af de tilbageværende bort, hvorefter Afgangen tilsidst tog

noget stærkere Fart. Af 969 Begyndere var der efter 4 Aars Forløb 678 tilbage; af Aargangene 1913—14, ialt 649, var der 468; disse formindskedes i det følgende Aar til 398; af Aargangen 1913, ialt 312, var der da 197 igen, som næste Aar var reduceret til 129. Af den samlede Afgang var 87 en Følge af afsluttet Eksamen, medens 342 havde forladt Studiet, og endelig 540 andre fandtes paa Listerne ved Afslutningen af lagttagelserne. Et Overblik over Bevægelsen faas ved nedenstaaende Tal; de viser, hvorledes 100 Studenter efter de vundne Erfaringer efterhaanden vil aftage i Tal.

Efter Forløbet af	Tilbageværende Antal	Forlod Studiet i Aarets Løb	Tog Embeds-eksamen
0 Aar	100	14	—
1 —	86	6	—
2 —	80	5	—
3 —	75	5	—
4 —	70	6	4
5 —	60	5	16
6 —	39	—	—

Af 100 Begyndere havde saaledes 41 forladt Studiet, 20 havde faaet Eksamen, og 39 var endnu ikke færdige.

Der er en vis Regelmæssighed i Frafaldet, efter at det første Aar er overstaaet. I Gennemsnit har hver af dem, der har forladt Studiet, tilbragt $2\frac{1}{2}$ Aar ved Universitetet; for hver af de Studenter, som har begyndt et af de fire Studier, er der i Gennemsnit tabt 1 Aar. Det er altsaa saa at sige den Pris, der betales

for Gennemførelsen af Universitetsuddannelsen. Tabet vilde vise sig endnu højere, hvis man havde kunnet følge Studenterne endnu et Stykke frem i Tiden.

Det forekommer mig, at dette er et meget stort Kraftspild, og ligesaa vigtigt det er, at Københavns Universitet sender dygtige unge Mennesker ud i Verden efter den endelige Eksamen, ligesaa magtpaaliggende maa det være at faa dette Tab reduceret til det mindst mulige.

Selvfølgelig har Døden sin Andel i Afgangen. Men selv under den spanske Sygdoms Herredømme kan man kun forklare en ganske lille Del af Afgangen paa denne Maade. Hovedmassen maa være Folk, der er bleven trætte af Studiet og er gaaet over i andre Fag. Nogle har maaske forandret Studieplan og fortsætter ved Universitetet, men ogsaa dette er sikkert kun sket i et lille Antal Tilfælde; langt de fleste turde være Mennesker, som ikke har kunnet eller ikke har villet gennemføre Universitetsstudierne.

Det vilde være overordentlig interessant, om man kunde følge disse frafaldne i deres videre Udvikling; dette er imidlertid selvfølgelig udelukket. For en Del af dem vil det maaske have sin Betydning, at de har arbejdet kortere eller længere Tid ved Universitetet og forlader dette med nogle der erhvervede Kundskaber; i Hovedsagen turde Universitetstiden være et Tab for dem, navnlig naar der er gaaet flere Aar, inden de opgav Studiet. Ethvert Menneske med nogen Livserfaring vil kunne paapege Tilfælde, hvor unge Mennesker paa denne Maade har lidt Skibbrud for Livet.

Det er højst sandsynligt, at Kraftspildet heller ikke har været lille i ældre Tid. Vort Universitet har i de

sidste Aar gjort et meget stort Arbejde for at bringe Plan ind i Studierne og saaledes paa et tidligt Tidspunkt muliggøre det for de unge at komme paa det rene med, om Studierne nu ogsaa ligger for dem. Den tidligere Planløshed maatte i mange Tilfælde føre til, at et ungt Menneske, efter at have tilbragt en Del Aar ved Universitetet, tilsidst led en ynkelig Skuffelse og gik derfra med en daarlig Eksamen, eller i sildig Erkendelse af sin Umodenhed forsvandt fra Universitetet og gik over i andet Arbejde, hvor han da maaske maatte begynde helt forfra og hele Livet igennem maatte begræde de spildte Ungdomsaar.

Men trods alle disse Anstrengelser er der i vore Dage et anseligt Kraftspild, og det er et alvorligt Spørgsmaal, om dette ikke er for kostbart for et Samfund, der i alle Retninger trænger til at indføre streng Økonomi. For et Universitet betyder den Omstændighed, at saa mange begynder uden at føre Studiet igennem, at man maa holde et større Undervisningsapparat i Gang, end man behøvede, naar Hovedmassen af Frafaldet kunde undgaas. For Forældre, der maaske har underkastet sig store Afsavn, for at deres Børn kunde studere, er Skuffelsen stor, naar det viser sig, at Studiet maa opgives paa Halvvejen.

Naar det gælder om at økonomisere med Kræfterne, er det Universitetets Opgave saa vidt muligt at gaa i Spidsen. Man begynder jo — om end længsomt, at faa Øjnene op for, at de sidste 6 Aars Ødelæggelse har gjort Samfundet fattigere, og at man ikke længere kan fortsætte med at drive Rovdrift og fortære opsparede Rigdomme, man bør indstille sig paa Øko-

nomi baade i Forbrug og Produktion. Men denne Erkendelse er det lettere at vinde for de dannede end for de brede Lag; Bevægelsen bør derfor helst udgaa fra oven, og lidt efter lidt brede sig nedefter.

For at søge Svar paa Spørgsmaalet om, hvad der kan gøres for at formindske Spild af Kræfter, vil det være naturligt at se paa de enkelte Fakulteter. En Særstilling danner her det teologiske Studium. Tabet her er forholdsvis mindre end ved de andre Fakulteter. I det første Aar er c. 10 % faldet fra, i de følgende Aar forsvinder aarlig 4—5 % af de tilbageblevne. For hver af de Studenter, der begynder paa Teologien, er det et Gennemsnitstab af 7 Maaneder, for dem, der opgiver Studiet, godt og vel 2 Aar. Men ogsaa dette betegner jo dog et anseligt Kraftspild. Efter de her foreliggende Iagttagelser vil af 100 begyndende Teologer efter 6 Aars Forløb de 26 have forladt Studiet.

At Forholdene for Teologernes Vedkommende er forholdsvis gunstige, kan i første Øjeblik vække nogen Forundring, forsaavidt Eksamensplanen maa siges at frembyde betydelige pædagogiske Mangler. Som en første Etape paa Vejen er der kun en lille Prøve i Hebraisk, men derefter følger en lang Periode, inden den endelige Eksamen; at denne kan deles i to Dele, betyder ikke stort, da Afstanden mellem dem er meget kort, det er mere at betragte som en enkelt langstrakt Eksamen end som to selvstændige Dele. Her er altsaa den gammeldags Ordning, at Resultatet af Studierne i Virkeligheden først kommer frem efter en Del Aars Forløb. Naar Frafaldet dog er forholdsvis lille, maa der vel søges dybere Grunde. I ældre Tid gled et ungt Menneske ofte ind i det teologiske Stu-

dium uden ret at ane, hvad han gik ind til. I vore Dage er Kritiken langt mere vaagen overfor denne Studieretning, og naar en Student vælger at studere Teologi, vil det ofte være Resultatet af en grundig Selvprøvelse, og der er taget en alvorlig Beslutning om at ville gennemføre Studiet trods alle Vanskeligheder.

I Sammenligning med Teologerne har den lille Skare af statsvidenskabelige Studerende et stort Mandefald. Alt i alt har i 1913—15 114 Russer indtegnet sig til dette Studium. Af dem har over Halvdelen opgivet det igen. 33 gik bort i det første Aar og 15 i det næste. Ganske naturlig vil socialøkonomiske Studier i vore Dage tiltrække mange; de kommer til at staa med gylden Glans for de unge, saa længe de har Studiet lidt paa Afstand; men naar man saa kommer i Berøring med de Enkeltheder, som nødvendigvis hører med til et grundigt Studium, faar man et andet Syn paa Tingene. Der er meget at sætte sig ind i. Den gamle Vittighed, at man kan omskrive „cand. polit“ til „kan kun lidt“ har i vore Dage ingen Virkelighed bag sig. Intet Under da, at mange unge Studenter hurtig opgiver Ævred. Maaske er der ogsaa lettere Overgang til det praktiske Liv for en statsvidenskabelig Student end for andre Studerende, saa at Afgangen af den Grund bliver større.

Men skønt Frafaldet er saa stort, maa det dog siges, at Tabet er nogenlunde moderat, idet Afgangen gaar temmelig tidlig for sig. I Gennemsnit er der tabt 10 Maaneder for hver Begynder, og gennemsnitlig har enhver statsvidenskabelig Student, der opgiver Studiet, kun været $1\frac{1}{2}$ Aar ved Universitetet. Ogsaa disse halvandet Aar er for lang Tid, men dog ringere

end ved de andre Fakulteter. Til Formindskelse af den Tid der spildes, bidrager Studieplanen, saaledes som den efterhaanden har formet sig. I Begyndelsen af Studiet møder den statsvidenskabelige Studerende det obligatoriske Bogholderikursus, der giver en Forsmag paa Studiets Alvor. Dernæst gives der en indgaaende Undervisning i „Danmarks Statistik“, som et af Fagene til første Del af Eksamen, der er beregnet paa at skulle tages efter 2 eller 2½ Aars Forløb. Den store Mængde af dem, der falder fra, forsvinder allerede, inden de kommer til denne Eksamen; nogle trækker sig dog først tilbage efter en mislykket eller mindre vellykket første Del.

Ogsaa for Juraens Vedkommende er der gjort stærke Fremskridt med Hensyn til Studieplanen. Ligesom ved statsvidenskabelig Eksamen er der en første Del paa et nogenlunde tidligt Stadium, der hjælper til at sigte saadanne fra, der ikke har Evner eller Taalmodighed til at gennemføre Studiet. Frafaldet har været noget mindre end ved det statsvidenskabelige Studium, godt en Tredjedel, og der er i Gennemsnit tabt 9 Maaneder (2 Aar for hver Student, der har opgivet Studiet). Det har i en ikke ringe Grad været den daarlige eller mislykkede første Del, der har medvirket til Beslutningen, selv om en stor Mængde af dem, der gaar bort, aldrig er naaet frem til Eksamensbordet.

Det største Kraftspild findes ved det medicinske Fakultet. Alt i alt er efter de foreliggende Erfaringer 44 % af Studenterne gaaet bort fra Studiet uden at have faaet Eksamen, og dette Tal vilde sikkert være bleven forøget en Del, hvis man kunde have fulgt

Studenterne noget længere. For de begyndende Medicinere har Gennemsnitstabet været ikke mindre end 16 Maaneder, og de Studenter, der falder fra, har i Gennemsnit været indskrevet i 3 Aar. Udskiller man de 363 Medicinere, der har begyndt Studiet, fra samtlige 969 Studenter, finder man følgende Afgangsrækker:

Efter Forløbet af	Medicinere			Andre Fag		
	Tilbageværende	Forlod Studiet i Aarets Løb	Tog Embeds-eksamen	Tilbageværende	Forlod Studiet i Aarets Løb	Tog Embeds-eksamen
0 Aar	100	12	—	100	16	—
1 —	88	5	—	84	6	—
2 —	83	3	—	78	6	—
3 —	80	5	—	72	5	—
4 —	75	7	—	67	5	7
5 —	68	12	2	55	—	24
6 —	54	—	—	31	—	—

Man ser, hvorledes Afgangen hos Medicinerne i Begyndelsen er mindre end i de andre tre Fag, men senere indtræder der et stærkt Omslag, og nu følger en stærk Afgang i det 5te—6te Aar, saa at Afgangen er ligesaa stor i det 6te som i det første Studieaar.

Her er saaledes et stærkt Misforhold tilstede; er der Kraftspild ved de øvrige Fakulteter, gælder dette i endnu højere Grad for Medicinernes Vedkommende. Der synes altsaa ikke at være nogen synderlig stærk Sigtningproces for dette Studiums Vedkommende. Efter en Forberedelseseksamen i Fysik og Kemi, som

ikke afgiver Vidnesbyrd om den paagældendes Evner som vordende Læge, følger en Række Aar, hvor den medicinske Student dels faar Lejlighed til at se Sygdomme og deres Behandling paa Hospitalet, dels forbereder sig til den vigtige og vanskelige Eksamen i Anatomi og Fysiologi, den første betydningsfulde Skanse, der skal tages. Bortset fra den Tilfældighed, som ligger i, at Eksaminanden her kun stilles overfor to Professorer (i Stedet for fire ved det rets- og statsvidenskabelige Fakultet), og som under ugunstige Forhold kan komme til at virke uheldigt, maa det siges at være en Mangel, naar den første alvorlige Advarsel til dem, der studerer invita Minerva, først kommer saa langt fremme i Studiet. Den Student, som tager Advarselen tilfølgende og forlader Studiet, har tabt flere kostbare Aar, og han vil være forholdsvis vanskeligere stillet end Studenter fra de øvrige Fakulteter, der ofte vil have nogen Mulighed for at udnytte de erhvervede Kundskaber i Livet. Dette vil kun i sjeldne Tilfælde være muligt for en forhenværende Mediciner, der altsaa i Regelen maa begynde helt forfra paa den Livsbane, han nu føres ind paa ved sin mislykkede Eksamen.

Der er som sagt ikke noget at sige til, at de, der ikke er skikkede til at være Læger, saa vidt gørligt bliver sigtet fra, men det maa hævdes, at Signeringsprocenten i dette Fakultet er uforholdsmæssig kostbar og i for høj Grad gaar ud over de paagældende, hvis Bane bliver afbrudt.

Nu er det jo maaske let nok at paavise en Mangel ved et System, men vanskeligere at angive et fornuftigt Middel til Afhjælpning af Mangelen. Det vilde

næppe tiltale os herhjemme i Danmark at indføre den rent skolemæssige Kontrol, som man kan møde ved amerikanske Universiteter, hvor det hører til Universitetslærerens Pligt ved hver Forelæsningstime at notere op, hvem der mangler. Nogen Kontrol kan ganske vist gøre Gavn, som naar der holdes obligatoriske Øvelser, for hvilke de paagældende faar en Karakter, der tæller med ved Eksamen, saaledes som Tilfældet er ved statsvidenskabelig Eksamen.

Af større Betydning vilde det være at indføre hyppigere Eksaminer i Studietiden, navnlig i Begyndelsen af denne. Rusaaret afsluttes som Regel med en filosofisk Prøve, der imidlertid ikke stiller store Krav til Eksaminanden. Allerede her burde der i alle Fakulteter være en nogenlunde indgaaende Fagprøve, hvorved Studenten kom til at gøre Rede for, hvad han havde faaet ud af sin Tid det første Aar. Det behøvede ikke at være nogen afsluttende Prøve i Faget, saa at Eksaminanden nu kunde sige Farvel til dette Fag, det kan godt stille sig saaledes, at der kan være Anledning til at fortsætte med Faget fra det ene Aar til et andet. Ogsaa hvad det følgende Aars normale Pensum angaar, vil der være al mulig Grund til at prøve Studenternes Kundskaber, og saadanne Eksaminer bør alle indrettes med det Formaal for Øje at komme paa det rene med, om den paagældende nu ogsaa er anlagt til at gaa den Vej, han er slaet ind paa.

Mange vil svare hertil, at der er store Ulemper ved saadanne hyppige Eksaminer. Det er en stor Byrde for Universitetet saaledes atter og atter at skulle prøve Studenterne i Stedet for at nøjes med en eller

to Gange. Dette kan ikke nægtes. Dog behøver det nærmest kun at betyde, at Tyngdepunktet for Universitetslærernes Virksomhed forskydes noget, saa at man noget mindre kommer til at lægge Vægt paa Forelæsninger og maa søge at lægge Stoffet saaledes tilrette, at de unge — med nogen Vejledning — selv kan tilægge sig det foreskrevne Pensum. Men ligeoverfor disse Besværligheder staar Fordelen ved at kunne arbejde med et ringere Antal Studenter, idet de, der er uskikkede til Faget, tidligst mulig bringes til at forsvinde.

Andre vil sige, at alle disse Normer og Eksaminer vil virke som en Spændetrøje for det fri Studium. Det er klart, at der er Tankearbejde, som man ikke kan sætte Timetabeller op for, og det mest værdifulde Arbejde, en Student udfører, er maaske de famlende Forsøg paa ved egne Kræfter at naa ind til Kernen af et Problem. Det skal der Tid og Ro til; men alt dette udelukker ikke, at man bringer mere Plan ind i de unge Students Liv, og hjælper dem til Klarhed over, om de skal studere eller ikke. Maalet maa være, at man ved de forskellige Prøver og obligatoriske Øvelser har faaet alle dem sigtede fra, som ikke egner sig til selvstændigt Arbejde, saa at man omtrent kan være sikker paa, at de tilbageværende vil opnaa et hæderligt Resultat ved den endelige Eksamen.

Det er i Virkeligheden kun en lille Reform, der her er Tale om, kun en Fortsættelse ad den Vej, Universitetet allerede i længere Tid har været inde paa. Det er jo meget muligt, at vor Tidsalder — med dens store Omvæltninger — vil kræve en langt større Forandring i Uddannelsen. Den stærke Arbejdsdeling,

som Samfundet levede paa indtil Verdenskrigen, hvorved hvert Menneske blev Specialist, har for en stor Del udspillet sin Rolle. Principet maa i langt højere Grad end tidligere være dette, at en Mand kan være uafhængig af sine Medmennesker med Hensyn til alle de utallige Tjenester, man tidligere kunde faa for en billig Penge, men nu maa skaffe sig selv. Saa kan det jo være, at man kommer til at tage den Tanke op, som man for en Menneskealder eller to siden smilede ad, Fouriers Plan om, at ethvert Menneske skulde lære 20—30 forskellige Arbejder for at dygtiggøre sig som Medlem af Samfundet. Det er meget muligt, at enhver ung Mand eller Kvinde burde have sit Værkstedsaar og lære at tumle med Form og Stof. Men alt dette ligger ude i Horisonten. Hovedsagen er at tage fat paa de allernærmeste Opgaver, som kan løses uden uoverstigelige Vanskeligheder, og som maa have alle rettænkende Menneskers Sympati. Hvis disse Linier kunde bidrage til, at de unge spares for nogle af de Skuffelser, et mislykket Universitetsstudium bringer, har de ikke været skrevet forgæves.
